

5. Gün 1. Uygulama: COVID-19 modeli oluşturmak

Bu **son projede** kursta bu zamana kadar öğrenilen kavramların çoğunu uygulamaya koyacağız. Bu uygulamanın sonunda SARS-CoV2'nin bulaşması ile ilgili bir model tanımlayabilmeli ve çalıştırabilmelisiniz, bunun ana sonuçlarını yorumlayabilmelisiniz ve müdahaleleri simüle edebilmelisiniz.

1. SARS-CoV2'nin bulaşması ile ilgili başlangıç modeli

Ülkenizde salgın kontrol sorumlusu olarak sizden önümüzdeki iki yıl için COVID-19'un olası popülasyon etkisine ait bir projeksiyon sunmanız istendi. Ana epidemiyolojik göstergelere ait ilk tahminler size verilmişti. Aşağıdaki bilgilere bakın:

1. Popülasyon boyutu = 100,000
2. Tahmin edilen R_0 = 1,4 - 3,9
3. Kuluçka dönemi = 5,1 gün
4. Semptom geliştirenlerin yüzdesi = %50
5. Bulaştırıcılık döneminin süresi = 2-7 gün
6. Kazanılan bağışıklığın süresi = 1 yıl

Stokastik etkilerin, salgının sona erme veya daha da artma ihtimalini değerlendirmede önemli bir rolü olabileceği anlaşılmaktadır.

Görev 1: Önceki bir SIR stokastik modelini şablon olarak kullanmak başlangıç projeksiyonu oluşturmak ve uygulamak için gerekli kodu yeniden düzenlemeye yardımcı olun.

Not: Aşağıdaki kod önceden uyarlanmıştır ancak kodu çalıştırmak için ?? sembolüyle işaretlenmiş bazı boşlukların doldurulması gerekir.

```
library(odin)
library(ggplot2)
library(reshape2)
library(dplyr)
library(here)
set.seed(1)

seir_generator <- odin::odin({
  ## Bölmeler arasında geçişler için temel denklemler:
  update(S) <- S - n_SE + n_RS + n_bd
  update(E) <- ?? #<-----Kuluçka bölmesine ihtiyacımız var!
  update(I) <- I + n_EI - n_IR
  update(R) <- R + n_IR - n_RS

  output(cases) <- n_EI * psymp
  ## Bireysel geçiş olasılıkları:
```

Bulaşıcı hastalık dinamiklerinin R'de modellenmesi üzerine kısa kurs

```
p_SE <- 1 - exp(-beta * I / N) # S'den E'ye
p_EI <- 1 - exp(-omega)       # E'den I'ya
p_IR <- 1 - exp(-gamma)       # I'dan R'ye
p_RS <- 1 - exp(-delta)       # R'den S'ye

## Bölmeler arasında değişen sayıları tanımlamak için binom dağılımlardan ç
ekin:
n_SE <- rbinom(S, p_SE)
n_EI <- rbinom(E, p_EI)
n_IR <- rbinom(I, p_IR)
n_RS <- rbinom(R, p_RS)
n_bd <- N*birth_rate/365

## Toplam popülasyon boyutu
N <- ?? #<- Toplam popülasyonumuzu nasıl tanımlarız ?

# beta'yı R0'a göre tanımlayın
beta <- ?? #<- Beta R0'a göre yeniden tanımlansın mı? (ipucu: enfeksiyon sü
resi oranı nedir?)

## Başlangıç durumları:
initial(S) <- S_ini
initial(E) <- E_ini
initial(I) <- I_ini
initial(R) <- 0

## Kullanıcı tanımlı parametreler - parantez içindekiler varsayılan:
S_ini <- user(1000)
E_ini <- user(1)
I_ini <- user(0)
R0    <- user(2)
gamma <- user(0.1)
delta <- user(0.08)
omega <- user(0.2)
birth_rate <- user(0.0137)
psymp <- user(0.5)

}, verbose = FALSE)
```

Modelinizi geliştirdiniz, bazı parametrelerle model nesnesi oluşturmaya çalışın ve başlangıç projeksiyonunu çalıştırın.

Görev 2: Başlangıçta verilen bilgilere göre parametre değerlerini tanımlayın ve verilen kodu uygulayarak kodu çalıştırın

```
N<-?? # Popülasyon boyutu

# Özel parametrelerle SEIR nesnesini çağırın
seir <- seir_generator$new(
```

Bulaşıcı hastalık dinamiklerinin R'de modellenmesi üzerine kısa kurs

```
S_ini=N-round(0.001*N),
E_ini = round(0.001*N),
R0= ??, # R0
gamma=??, # Bulaşıcılık dönemi oranı
delta=??, # Kazanılan bağışıklık kaybı oranı
omega=??, # Kuluçka dönemi oranı
psymp=??) # Semptom geliştirenlerin yüzdesi
```

MODELİ 100 KEZ ÇALIŞTIRIN

```
t_end<- 365 * 2 # simülasyon süresi (2 yıl)
seir_100 <- seir$run(0:t_end, replicate = 100)
```

Vakaların grafiğini çizin

```
mean_cases <- rowMeans(seir_100[, "cases",])
matplot(seir_100[, "step",],seir_100[, "cases",], xlab = "Days", ylab = "Number of cases",
        type = "l", lty = 1, col="grey")
lines(seir_100[, "step",1],mean_cases,col="purple")
legend("topright", lwd = 1, col = "grey", legend = c("I"), bty = "n")
```

Parametre değerleri için başlangıç tahminlerini kullanarak ilk projeksiyonu oluşturduunuz, modelinizi ilk 30 gün için size verilen epidemik eğri verilerini yansıtacak şekilde ayarlamanız isteniyor.

Görev 3: Bu alıştırma için günlük vaka verileri verilmiştir. "daily_cases_countryX.csv" adlı dosyaya bakın ve bunu R projenizin "data" klasörüne koyun.

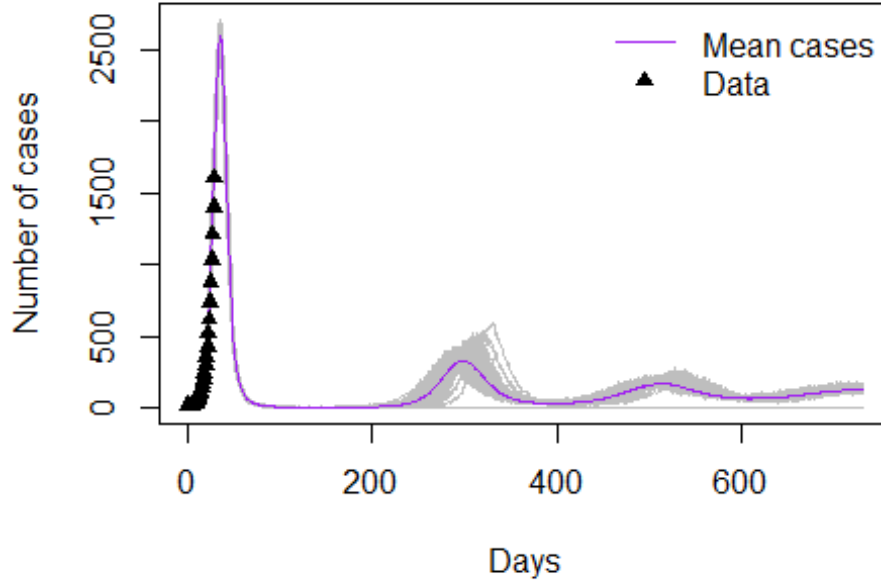
Görev 4: Verilere göre model projeksiyonunuzun grafiğini çizin. Verilere göre en son çalıştırılan modelinizin grafiğini çizmek için aşağıdaki kodu kullanın.

Vaka verilerini yükleyin

```
case_data<-read.csv(here("data","daily_cases_countryX.csv"))
```

Vakaların grafiğini çizin

```
mean_cases <- rowMeans(seir_100[, "cases",])
matplot(seir_100[, "step",],seir_100[, "cases",], xlab = "Days", ylab = "Number of cases",
        type = "l", lty = 1, col="grey")
lines(seir_100[, "step",1],mean_cases,col="purple")
points(case_data$day,case_data$cases,type = "p",col="black", pch=17)
legend("topright", lwd = c(1,NA), col = c("Purple","black"), legend = c("Mean cases","Data"), lty=c(1,NA),pch=c(NA,17),bty = "n")
```


Elinizde ön model simülasyonu ve ilk 30 güne ait bazı gerçek veriler var. Şimdi modelinizle verileri çoğaltmayı denemelisiniz.

Görev 5: R_0 ve enfeksiyon dönemi süresi parametrelerini değiştirerek (her seferinde tek tek) tatmin edici bir sonuç elde edene kadar modeli çalışmayı deneyin.

Not: Yukarıda grafiği çizilenle tamamen aynı modeli elde etmeyebilirsiniz. Ayrıca pikin hala belirsiz olduğuna ve bu yüzden farklı parametre kombinasyonları olabileceğine dikkat edin.

Görev 6: Seçtiğiniz parametre setini yazın. Grafikte ne gördüğünüzü açıklayın, başka pikler var mı? Salgın azalarak bitiyor mu?

2. COVID-19'un yayılmasını hafifletecek müdahalelerin tanıtılması

Projenin bu bölümü için SARS-CoV2'nin yayılmasını azaltmaya yönelik müdahale planını simüle etmek için gruplar halinde (en fazla 3 kişilik) çalışacaksınız. Sonunda sonuçlarınız kısa bir özet şeklinde daha geniş gruba açıklanacaktır.

2.1. İlerideki kapanmaların etkisini tahmin etme

Bu alıştırmada, bastırma senaryosunun ülkenizde sürdürülebilir olmadığı söylendiğinden önlemleri gevşetme aralıklarıyla birlikte kapanmaların uygulanmasına ilişkin bir strateji tasarlayacaksınız.

Görev 7: Bu zamana kadar öğrendiklerinizden yola çıkarak kapanmanın bulaşma üzerindeki etki mekanizmasını açıklayabilir misiniz? Enfeksiyon kuvvetinin hangi bileşenleri etkilenir?

Şimdi, aşağıdaki önceden kodlanmış modeli kullanarak stratejilerinizi test edeceksiniz. Kod tamamlanmıştır, sadece kopyalayıp projenize yapıştırmanızdır.

Teknik Not: Modelimizde kapanma betayı çarpan bir vektör olarak tanımlanmıştır. Bunu, y ekseninde (0'dan 1'e kadar) değerler tanımladığımız bir enterpolasyon fonksiyonu ve enterpolasyon yapılacak zaman adımlarına sahip bir x vektörü ileterek yaparız.

Kapanmalı yeni model

```
seir_generator2 <- odin::odin({
  ## Bölmeler arasında geçişler için temel denklemler:
  update(S) <- S - n_SE + n_RS + n_bd
  update(E) <- E - n_EI + n_SE
  update(I) <- I + n_EI - n_IR
  update(R) <- R + n_IR - n_RS

  output(cases) <- n_EI * psymp
  ## Bireysel geçiş olasılıkları:
  p_SE <- 1 - exp(-beta * I / N) # S'den I'ya
  p_EI <- 1 - exp(-omega)
  p_IR <- 1 - exp(-gamma)      # I'dan R'ye
  p_RS <- 1 - exp(-delta)     # R'den S'ye

  ## DBölmeler arasında değişen sayıları tanımlamak için binom dağılımlardan
  ## çekin:
  n_SE <- rbinom(S, p_SE)
  n_EI <- rbinom(E, p_EI)
  n_IR <- rbinom(I, p_IR)
  n_RS <- rbinom(R, p_RS)
  n_bd <- N*birth_rate/365
  ## Toplam popülasyon boyutu
  N <- S + E + I + R

  # Kapanma (enterpolasyon)
  lock_effect <- interpolate(lock_effect_t, lock_effect_y, "constant")

  # beta'yı R0'a göre tanımlayın
  beta <- R0*omega*lock_effect
})
```

Bulaşıcı hastalık dinamiklerinin R'de modellenmesi üzerine kısa kurs

Başlangıç durumları:

```
initial(S) <- S_ini  
initial(E) <- E_ini  
initial(I) <- I_ini  
initial(R) <- 0
```

Kullanıcı tanımlı parametreler - parantez içindekiler varsayılan:

```
S_ini <- user(1000)  
E_ini <- user(1)  
I_ini <- user(0)  
R0 <- user(2)  
gamma <- user(0.1)  
delta <- user(0.08)  
omega <- user(0.2)  
birth_rate <- user(0.0137)  
psymp <- user(0.5)  
lock_effect_t[] <- user()  
lock_effect_y[] <- user()
```

Boyutları tanımlayın

```
dim(lock_effect_t) <-user()  
dim(lock_effect_y) <-user()
```

```
}, verbose = FALSE)
```

Şimdi kapanmalara izin veren bir model oluşturacak motoru oluşturduunuz. Hadi bir tane oluşturalım!

Aşağıdaki kod kullanıma hazırdır. Ne yaptığını anlamak bir dakikanızı ayırın ve kopyalayıp komut dizinize yapıştırın. (açıklamaları okuyun!). Aşağıda modelinize geçecek bir kapanma vektörü oluşturmanıza yardımcı olacak bir fonksiyon yer almaktadır.

Kapanma fonksiyonu oluşturun: Yeni bir kapanma tasarladığınızda her seferin de bu fonksiyonu çağıracaksınız

```
get_lockdown<-function(x,reduction,start_lockdown, duration){  
  y<-x*0 + 1  
  for (ii in 1:length(start_lockdown)){  
    y[start_lockdown[ii]:(start_lockdown[ii]+duration)]<-1-reduction  
  }  
  return(y)  
}
```

Tasarladığımız kapanma müdahalesi için kısıtlamaların başladığı zamanları, her bir kısıtlamanın süresini ve kısıtlamanın bulaşma üzerindeki etkisini kapsayan bir vektör sağlamamız gerekecek. Tahmin edebileceğiniz gibi bir *öncül* olarak kapanma etkisini

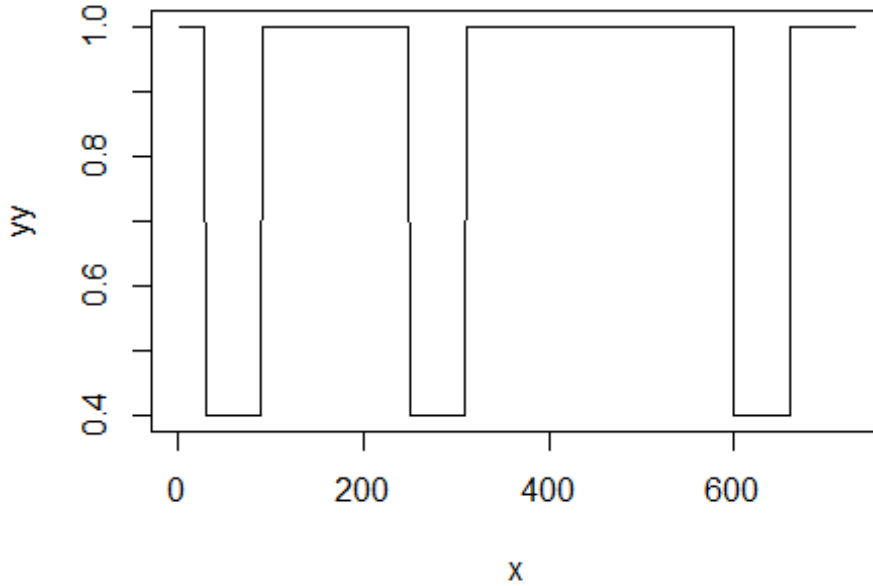
Bulaşıcı hastalık dinamiklerinin R'de modellenmesi üzerine kısa kurs

belirlemek zordur ancak örneğin çok sıkı kapanmada kapanma sıklığını 0,9 (okulları kapatma, umumi yerleri kapatma, işyerlerini kapatma) ve hiç kapanmanın olmadığı durumda ise 0 ile ifade ederek bunu düşünelim. İlk kapanmayı oluşturmak için aşağıdaki kodu kullanın. (sadece kodu kopyalayıp yapıştırın)

```
# Bir kapanma oluşturun
effect<-0.6 # Bulaşmadaki azalma (veya strateji katılığı 1 = en sıkı)
starts<- c(30,250,600) # her bir kapanmanın başlangıç tarihleri (günler)
duration<-60 # her bir kapanma gününün süresi

# zaman vektörü
x <- seq(1:t_end)
# kapanma fonksiyonunu çağırın
yy<- get_lockdown(x,reduction=effect,starts,duration)

# stratejinizi görselleştirmek için grafik çizin
plot(x,yy,type="l")
```


Grafiğe dikkatlice bakın ve ne çizildiğini anlayın. Bunu kısıtlama (<1) öncesi gevşeme pencereleri (1'e eşit) olarak düşünün.

Şimdi bu kapanmayı SEIR modelinizde kullanın. Aşağıdaki koda bakın, bunu inceleyin ve kopyalayıp yapıştırın

```
# Rastgele sayılar için tohum
set.seed(1)
```

Bulaşıcı hastalık dinamiklerinin R'de modellenmesi üzerine kısa kurs

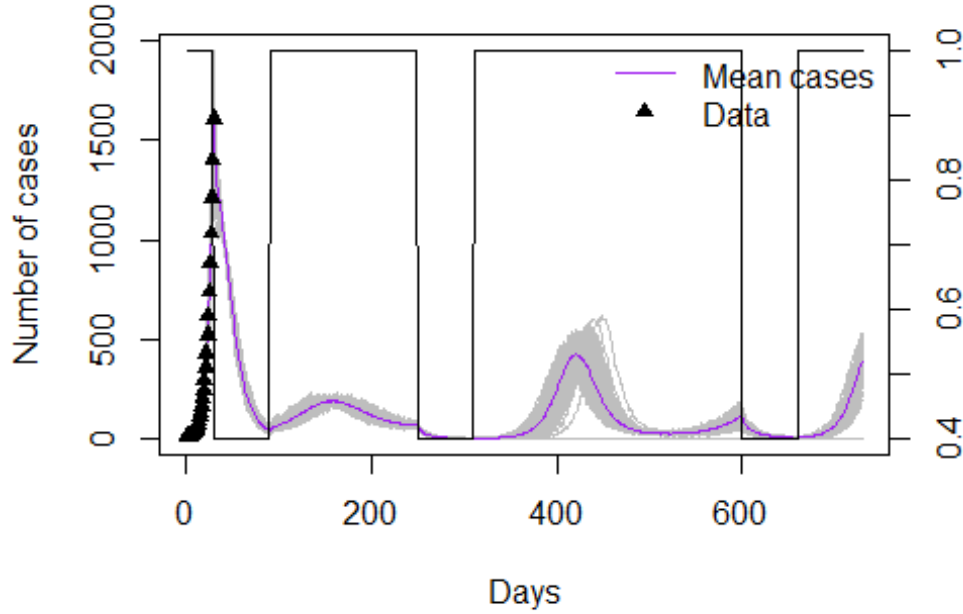
```
N<-100000

# Yeni SEIR nesnesini çağırın
seir <- seir_generator2$new(
  S_ini=N-round(0.001*N),
  E_ini = round(0.001*N),
  R0=2.2,
  gamma=1/5.1,
  delta=1/365,
  omega=1/3,
  psymp=0.5,
  lock_effect_t=x, # <--- Kapanmayla ilgili yeni parametreleri geçtiğimize dikkat edin
  lock_effect_y=yy) # <--- Kapanmayla ilgili yeni parametreleri geçtiğimize dikkat edin

# Yeni modeli 100 kez çalıştırın
seir_100 <- seir$run(1:t_end, replicate = 100)

### Verilere ve kapanma planına göre vakaların grafiğini çizin
mean_cases <- rowMeans(seir_100[, "cases", ])
matplot(seir_100[, "step", ], seir_100[, "cases", ], xlab = "Days", ylab = "Number of cases",
        type = "l", lty = 1, col="grey")
lines(seir_100[, "step", 1], mean_cases, col="purple")
points(case_data$day, case_data$cases, type = "p", col="black", pch=17)
legend("topright", lwd = c(1, NA), col = c("Purple", "black"), legend = c("Mean cases", "Data"), lty=c(1, NA), pch=c(NA, 17), bty = "n")
par(new = TRUE)
plot(x, yy, type = "l", axes = FALSE, bty = "n", xlab = "", ylab = "")
axis(side=4, at = pretty(range(yy)))
mtext("z", side=4, line=3)
```


Bulaşıcı hastalık dinamiklerinin R'de modellenmesi üzerine kısa kurs

Görev 8: Bu kodu kullanarak kendi müdahale planınızı tasarlayın. Aşağıdaki ipuçlarını kullanın:

7. *starts* nesnesinin her yeni kısıtlamanın uygulandığı günü içerdiğini unutmayın. Simülasyon döneminin (olduğumuz 30. günden başlar ve ikinci yılın 730'uncu gününde sona erer) içinde olduğu müddetçe istediğiniz kadar kapanma oluşturabilirsiniz.
8. Günlerdeki *duration* değeri, *starts*'daki kısıtlamalar arasındaki aralıktan az OLMALIDIR
9. Etki parametresine anlamlı bir açıklama ekleyin. Etki değerini 0,8 olarak seçerseniz (bulaşmada %80 azalma) bu etkiyi verebileceğini düşündüğünüz kısıtlamalara örnekler (ör. okulları kapatma, ulaşım vb.) verin.

Görev 9: Müdahalenizin grafiğini çizin

Görev 10: Kaç yeni enfeksiyonu önlediniz? Bir zaman diliminde önlenen vakaları tahmin etmek için zaman içinde vakaların kümülatif toplamını kullanırız. HİÇBİR ŞEY yapmazsanız 2. yılın sonunda kaç kümülatif vaka olacağını tahmin etmek için bir temel model (karşı-olgusal senaryo) çalıştırmanız gerekecektir. Ardından kapanma modelinizi çalıştırın ve kümülatif vakaları tahmin edin. İki arasında fark önlenen vakalarınızdır. (Aşağıdaki kodu kullanın)

İpucu: Temel modeli çalıştırmak için kapanma etkisini 0 olarak ayarlamalısınız

```
#kümülatif vakalar tahmin edin  
cumcases<-cumsum(mean_cases)
```

Bulaşıcı hastalık dinamiklerinin R'de modellenmesi üzerine kısa kurs

```
#2. yılın sonunda kümülatif  
cumcases[730]
```

```
## [1] 97011,02
```

Görev 11: Aşılamaı düşünün: Aşılama için bir kod çalıştırmak uygulamanın kapsamı dışındadır ancak bir model yapısının nasıl görüneceğini düşünmeye başlayabiliriz. Grubunuzla birlikte SEIR modelinde aşılamaı nasıl modelleyeceğinizi düşünün. Model yapısını çizin ve hangi ekstra parametrelere ihtiyacımız olduğunu not edin. (*bunu yapmanın birçok yolu var sadece biraz yaratıcı olun!*)

Görev 12: Gruba geri rapor verin: çok kısa bir sunumla (maks. 5 dakika) aşağıdaki bilgileri sunacaksınız: 1. Temel model projeksiyonu (kullandığınız parametreleri belirtin (ör. R_0 , gama vb.)) 2. Sıklıkları ve etkisiyle birlikte kapanma planınızı sunun. Bu etkinin gerçek yaşam kısıtlamalarıyla nasıl ilgili olduğunu açıklayın 3. Kapanma müdahalelerini ve önlenen vakalar üzerindeki tahmini etkiyi içeren bir model sunun) 4. Aşılamaıyla SEIR modeli için model yapısının şematığını gösteren.